

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
PREZIDENTI HUZURIDAGI DAVLAT
XIZMATINI RIVOJLANTIRISH AGENTLIGI

TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH
RESPUBLIKA ILMIY-METODIK
MARKAZI

MAKTABGACHA VA
MAKTAB TA'LIMI
VAZIRLIGI

ABDULLA AVLONIY NOMIDAGI
PEDAGOGIK MAHORAT MILLIY
INSTITUTI

Ota-onalar, mahalla va hamkor tashkilotlar bilan samarali muloqot. Manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikni tashkil etish

MAKTAB DIREKTORLARI UCHUN AMALIY TRENING

Maqsadi va natijasi

TRENING MAQSADI

Maktab direktorlarida ota-onalar, mahalla, jamoatchilik va hamkor tashkilotlar bilan ochiq, ishonchli, o'zaro manfaatli va natijaga yo'naltirilgan hamkorlikni tashkil etish kompetensiyasini rivojlantirish.

TRENING NATIJASI

Ishtirokchilar hamkorlik rejasining ustuvor yo'nalishlarini belgilaydi, muammoli muloqot uchun yechim strategiyasini tanlaydi.

Sizning maktabingiz rivojiga eng katta ta'sir ko'rsatayotgan tashqi hamkor kim?

Yana qaysi hamkorlik imkoniyatidan to'liq foydalanmayapsiz?

Muhokama uchun ochiq savol — o'z tajribangizdan kelib chiqib javob bering.

Maktabning davlat va jamoat tashkilotlari bilan hamkorligi

Zamonaviy maktab nafaqat o'quv maskani, balki mahalla, davlat va jamoat institutlari bilan uzviy bog'langan ijtimoiy-pedagogik markazdir.

Ta'lim sifati, tarbiya samaradorligi va o'quvchilar farovonligi maktabning tashqi hamkorlik tarmog'ining mustahkamligiga bevosita bog'liq.

1

Ijtimoiy-pedagogik markaz

Maktab — jamiyat bilan uzviy bog'liq institut

2

Tashqi hamkorlik tarmog'i

Sifat va farovonlik uchun asos

3

Natijaga yo'naltirilganlik

Ta'lim va tarbiya samaradorligi

Maktab — jamiyatdan ajralgan tashkilot emas

U oila, mahalla, jamoatchilik, pedagoglar, o'quvchilar va turli hamkor tashkilotlar bilan uzviy aloqada faoliyat yuritadigan ijtimoiy institutdir.

Shuning uchun zamonaviy maktab direktori faqat ichki jarayonlarni boshqaruvchi rahbar emas, balki turli manfaat va imkoniyatlarni birlashtira oladigan hamkor lideri bo'lishi kerak.

“Hamkor lideri” — zamonaviy direktorning yangi roli

Samarali hamkorlik nimaga xizmat qiladi?

- 1 o'quvchilarning shaxsiy, ijtimoiy va intellektual rivojlanishini kompleks ta'minlash
- 2 oilaviy tarbiya va maktab talablari o'rtasida uyg'unlik yaratish
- 3 ta'lim jarayonini ochiqlik va shaffoflik tamoyillari asosida boshqarish
- 4 o'quvchilar uchun xavfsiz va sog'lom psixologik muhitni ta'minlash
- 5 jamoatchilik ishtirokida ta'lim sifatini nazorat qilish va rivojlantirish

“Oila – mahalla – maktab” modeli

MINI-DISKUSSIYA

Uch bo'g'in ichidan qaysi biri bilan hamkorlik sust bo'lsa, maktab natijasiga eng tez ta'sir qiladi? Nega?

Mahalla bilan hamkorlikning asosiy vazifalari

1 Huquqbuzarlikning oldini olish

Dars qoldiruvchi yoki xulqida o'zgarish bo'lgan o'quvchilar muammolarini mahalla faollari bilan birga joyida o'rganish.

2 Ijtimoiy ko'mak

Kam ta'minlangan, boquvchisini yo'qotgan yoki ehtiyojmand oilalar farzandlariga moddiy va ma'naviy yordam.

3 Ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar

“Kitobxon oila”, “Sog'lom oila — sog'lom jamiyat” ko'rik-tanlovlari va sport musobaqalarini tashkil etish.

4 Kasb-hunarga yo'naltirish

Mahalladagi hunarmand va tadbirkorlarni jalb qilgan holda yoshlarga darsdan tashqari kasb o'rgatish.

Ota-onalar bilan samarali muloqot

Ota-ona maktabning faqat murojaat qiluvchi yoki talab qo'yuvchi tomoni emas.

U bolaning ta'lim va tarbiyasiga bevosita ta'sir qiluvchi strategik hamkordir. Shu sababli direktor ota-onalar bilan munosabatni faqat muammo yuzaga kelganda emas, muntazam ravishda tashkil etishi lozim.

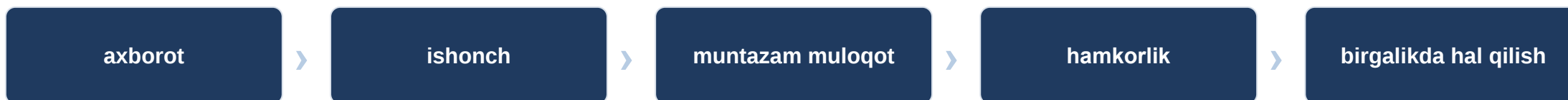
STRATEGIK HAMKOR

***“Muammo yuzaga kelganda
emas, muntazam ravishda”***

Samarali muloqotning besh tamoyili

TAMOYIL	DIREKTOR AMALIYOTIDA
Ochiqlik	Maqsad, vazifa va kutilayotgan natijani aniq tushuntirish.
Hurmat	Faol tinglash, fikrni bo'lmashlik, shaxsni emas — muammoni muhokama qilish.
Aniqlik	Kim, nima, qachon va qanday natijaga javobgar ekanini belgilash.
O'zaro manfaat	“Hamkor bundan nima oladi?” savoliga javob topish.
Barqarorlik	Bir martalik tadbir emas — reja, monitoring va qayta aloqa asosidagi hamkorlik.

Ishonchga asoslangan muloqot modeli

Ota-onalar bilan muloqotda foydalaniladigan shakllar:

“Ota-ona maktab direktoridan nimani kutadi?”

“Ota-onani faqat talab qo‘yuvchi tomon emas, maktab rivojining hamkor subyekti sifatida ko‘rish kerak.”

“Ota-onaning e’tirozi”

VAZIYAT

Ota-ona direktor huzuriga kelib: “Farzandimga o’qituvchi adolatsiz munosabatda bo’lyapti. Agar bu holat davom etsa, yuqori tashkilotga murojaat qilaman”, dedi.

TOPSHIRIQ

Direktorning dastlabki uchta jumlasini ishlab chiqing. Keyin vaziyatni qanday tartibda o’rganishni belgilang.

Direktorning namunaviy javobi

“Sizning xavotiringizni tushunaman. Murojaatingizni jiddiy qabul qilaman. Avvalo, vaziyatni barcha tomonlarning fikri va mavjud faktlar asosida o‘rganib chiqaylik.”

TO‘G‘RI YONDASHUV

- Ota-onani bo‘lmasdan tinglash
- Faktlarni aniqlash
- O‘qituvchi va tegishli tomonlar pozitsiyasini o‘rganish
- Baholash mezonlari va dalillarni ko‘rib chiqish
- Tekshiruvdan oldin natijani va‘da qilmaslik

NOTO‘G‘RI IBORALAR

“O‘qituvchimiz bunaqa qilmaydi” • “Xohlasangiz, shikoyat qilavering”

Shikoyatni hujum sifatida emas, vaziyatni aniqlash uchun axborot manbai sifatida qabul qilish zarur.

Hamkor tashkilotlar bilan professional muloqot

Hamkor tashkilot bilan uchrashuvga direktor aniq maqsad bilan borishi kerak. Uchrashuvdan oldin beshta savolga javob tayyor bo'lsin:

- 1 **Bizga nima kerak?**
- 2 **Nima uchun kerak?**
- 3 **Hamkorning manfaati nimada?**
- 4 **Biz hamkorga nima bera olamiz?**
- 5 **Natijani qanday o'lchaymiz?**

“Hamkorga taklif”

VAZIFA

Har bir guruh bitta hamkor tashkilotni tanlab, unga 2 daqiqalik professional taklif ishlab chiqadi.

FORMULA

Muloqotdagi asosiy to'siqlarni boshqarish

Ochiqlikning mavjud emasligi

Muammolarni yashirish, jiddiy masalalarda samimiy muloqotning yo'qligi.

Qarashlar farqi

Tarbiya, pedagogik yondashuv va ta'lim metodlaridagi farqlar.

Ishonchsizlik

Noto'g'ri tasavvur, ishonch yetishmasligi va tushunmovchiliklar.

Sust ishtirok

Ishlaydigan ota-onalarning vaqt cheklovi yoki past faollik.

SAVOL

Muammoning o'zini emas, uning ildiz sababini aniqlash uchun direktor birinchi navbatda nimani so'rashi kerak?

“3 bosqichli jalb qilish” modeli

MIKRO-REJA

Bir ota-onaning kasbiy-hayotiy tajribasidan maktabingizda qanday foydalanish mumkinligini 1 jumlada yozing.

Norozilikni hamkorlikka aylantirish

OTA-ONA: *“Maktab farzandim bilan yetarli shug‘ullanmayapti. Men rahbariyatdan aniq javob kutaman.”*

1 1-QADAM

Hissiy javob bermang. Avval vaziyatni tinglang va faktlarni aniqlang.

2 2-QADAM

Muammoning ildiz sababini aniqlash uchun dalillar va ishtirokchilarni belgilang.

3 3-QADAM

Aniq keyingi qadam, mas’ul va muddatni kelishib oling.

JUFTLIKDA ROLLI MASHQ

1 kishi — direktor, 1 kishi — ota-ona. 60 soniyalik suhbatni “tinglash → aniqlash → kelishuv” ketma-ketligida bajaring.

Hamkor tashkilotlar bilan hamkorlikning strategik ahamiyati

Maktabning davlat idoralari hamda jamoat tashkilotlari bilan hamkorligi maktab boshqaruvida strategik yo'nalish hisoblanadi. Asosiy g'oya shundaki, maktab barcha muammolarni yolg'iz o'zi hal qila olmaydi.

Xavfsizlik, profilaktika, ijtimoiy himoya, sog'liqni saqlash, kasbga yo'naltirish, yoshlar siyosati, madaniyat va sport kabi yo'nalishlar turli tashkilotlar vakolatiga kiradi. Maktab bu resurslarni uyg'unlashtirgan holda o'quvchi manfaatiga xizmat qilishi kerak.

Asosiy hamkorlik subyektlari

1

Sog'liqni saqlash muassasalari

Tibbiy ko'riklar, emlash, sog'lom turmush tarzi targ'iboti, sanitariya profilaktikasi.

2

Ichki ishlar organlari

Huquqbuzarliklar oldini olish, bezorilik va zo'ravonlikka qarshi profilaktika, yo'l xavfsizligi.

3

FVV va yong'in xavfsizligi

Evakuatsiya mashqlari, texnika xavfsizligi, "xavfsiz maktab" tadbirlari.

4

Bandlik va mehnat idoralari

Bitiruvchilarni kasbga yo'naltirish, mehnat bozori bilan tanishtirish.

5

Mahalliy hokimlik idoralari

Ijtimoiy himoya, oilalar bilan ishlash va tadbirlarni muvofiqlashtirish.

6

Madaniyat va sport muassasalari

To'garaklar, musobaqalar, tanlovlar va ijodiy uchrashuvlar o'tkazish.

**Hamkorlikning maktabga beradigan foydalari
nimalardan iborat?**

Sizning javobingiz...

Hamkorlikning maktabga beradigan foydalari

1

Xavfsizlik va profilaktika

O'quvchi xavfsizligini kompleks ta'minlash (profilaktika, nazorat, himoya).

2

Sog'liqni saqlash

O'quvchi sog'lig'ini asrash (tibbiy ko'rik, psixologik xizmat).

3

Kasbga yo'naltirish

Ijtimoiy loyihalar, kasbga yo'naltirish va to'garaklarni kengaytirish.

4

Tarbiyaviy ishlar

Ma'naviyat, vatanparvarlik va huquqiy tarbiyani kuchaytirish.

5

Resurslarni boyitish

Moddiy va metodik resurslarni ko'paytirish.

Jamoat tashkilotlari va fuqarolik jamiyati

Maktab fuqarolik jamiyati institutlari bilan hamkorlik munosabatlarini yo'lga qo'yishga alohida e'tibor qaratishi lozim. Bu hamkorlik maktab muhitini boyitadi va o'quvchilarga keng imkoniyatlar yaratadi.

Ota-onalar qo'mitasi

Maktab va ota-onalar o'rtasida hamkorlikni yo'lga qo'yish va jamoatchilik nazorati.

Nodavlat notijorat tashkilotlar (NNT)

Bolalar huquqlari, ekologiya, gender tenglik va ijtimoiy xizmatlar loyihalari.

Mahalla fuqarolar yig'inlari

Tarbiya, davomat, ijtimoiy himoya va oilaviy muammolar bilan ishlash.

Yoshlar tashkilotlari

O'quvchilarning liderlik, faol fuqarolik va ijtimoiy mansublik ko'nikmalari.

Hamkorlikni tashkil etish mexanizmlari

01	Rejalashtirish	Hamkorlar xaritasi, maqsad, kutilayotgan natija, mas'ullar, muddat va resurslar.
02	Koordinatsiya	Mas'ul koordinator tayinlash, profilaktika kengashi va ishchi guruhlar tashkil etish.
03	Huquqiy asoslar	Memorandumlar, qo'shma rejalar, buyruqlar va xavfsizlik tartiblari bilan rasmiylashtirish.
04	Axborot almashinuvi	Rasmiy kanallar orqali xabar berish, ogohlantirish va hisobot madaniyati.
05	Monitoring va baholash	Davomat, huquqbuzarlik dinamikasi, to'garaklar qamrovi va ota-onalar fikri.

Hamkorlikdagi muammolar va ularni bartaraf etish

MUAMMOLAR

- Hamkorlikning faqat qog'ozda qolishi
- Mas'uliyatning aniq belgilanmasligi
- Natijasi kam tadbirlar (indikatorsiz rejalar)
- Axborot almashinuvining sustligi
- Ota-onalar bilan ziddiyatlar

BARTARAF ETISH YO'LLARI

- Aniq maqsad va KPI belgilash
- Har bir hamkorlik uchun mas'ul shaxs tayinlash
- Muntazam muvofiqlashtiruvchi uchrashuvlar
- Shaffof axborot siyosati
- Harakatni tadbirga emas, natijaga yo'naltirish

Direktorlar uchun hamkorlikni samarali amalga oshirishdagi “Oltin qoidalar”

Sizning oltin qoidangiz...

Marhamat — takliflaringizni eshitamiz

Direktorlar uchun “Oltin qoidalar”

1

Tizimli yondashuv

Hamkorlikni “tadbir” emas, tizim sifatida quring.

2

Aniq maqsadlar

Har bir hamkorlikda maqsad, rol, mas’ul, muddat va natija bo’lsin.

3

O’quvchi manfaati

O’quvchi manfaatini birinchi o’ringa qo’ying: tarbiya, ta’lim va xavfsizlik.

4

Doimiy kommunikatsiya

Ota-onalar bilan kommunikatsiyani doimiy yo’lga qo’ying.

5

Shaffoflik

Shaffoflik — ishonch garovi; ortiqcha “noaniqlik” qoldirmang.

6

Natijani o’lchang

Hamkorlik samarasi raqam va faktlar bilan ko’rinsin.

Manfaatdor tomon kim?

Manfaatdor tomon — maktab faoliyatidan manfaatdor bo'lgan, unga ta'sir ko'rsatadigan yoki maktab faoliyatiga **resurs, tajriba, xizmat va qo'llab-quvvatlash** orqali hissa qo'sha oladigan shaxs, guruh yoki tashkilotdir.

Tezkor savol-javob

1	Ota-onani hamkor sifatida ko'rish nimani anglatadi?	Uning fikri, tajribasi, imkoniyati va resursini maktab rivojiga jalb qilishni.
2	Mahalla bilan hamkorlikning eng katta xatosi nima?	Hamkorlikni faqat tadbir va bayonnomalar bilan cheklash.
3	Hamkor tashkilotga taklif berishda eng muhim jihat nima?	O'zaro manfaatni ko'rsatish.
4	Bir martalik tadbir hamkorlikmi?	Odatda yo'q. Barqaror hamkorlik maqsad, mas'uliyat, muddat va monitoringga ega.
5	Hamkorlikni qanday o'lchash mumkin?	Qamrov, ishtirok, sifat va belgilangan natijaning bajarilishi orqali.

Maktab — jamiyat tayanchi

Maktabning davlat va jamoatchilik tashkilotlari bilan hamkorligi — bu ta'lim muassasasining kuchini bir necha baravar oshiradigan strategik resursdir. Bu hamkorlik orqali maktab nafaqat o'quv jarayonini takomillashtiradi, balki butun jamiyatga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Direktor hamkorlikni rejalashtirilgan, huquqiy asoslangan va natijaga yo'naltirilgan tarzda olib borsa, maktab jamiyatning haqiqiy tayanch instituti sifatida yanada kuchayadi. Bu esa farovon kelajak sari muhim qadamdir.

“3–2–1” refleksiya

3

TA

Bugun olgan 3 ta foydali g'oya

2

TA

Maktabingizda sinab ko'rmoqchi
bo'lgan 2 ta usul

1

TA

Ertaga boshlaydigan 1 ta aniq harakat

AMALIY MASHGʻULOTLAR

Sizningcha...? Fikringizni bildiring

SAVOL

Sizningcha, ideal jamoa qanday bo'lishi kerak?

SAVOL

Agar siz maktabingizdagi jamoani bir so'z bilan ta'riflasangiz, bu qanday so'z bo'ladi?

SAVOL

Sog'lom jamoa va samarali jamoa o'rtasidagi farq nimada?

O'zgarishlarga munosabat

Har qanday muassasa yoki tashkilot faoliyati samarasi xodimlarning o'zgarishlar mohiyatini anglab, unga moslasha olishidadir.

Ijobiy natijaga erishish va jarayonga oson moslashish uchun har bir shaxs va rahbar, avvalo, uning ijobiy va salbiy tomonlarini ko'ra olishi va o'z munosabatini bildirib olishi lozim.

Rahbar sifatida yuqoridagi fikrlarni qanday izohlaysiz?

1

Muzokara nima?

2

Murakkab muzokara nima?

3

Misollar keltira olasizmi?

Muzokara nima?

Muzokara — ikki yoki undan ortiq tomonlarning o‘zaro manfaatli kelishuvga erishish, muammolarni hal qilish yoki fikr almashish maqsadida olib boradigan muloqoti, rasmiy suhbat yoki muhokamasidir.

MUZOKARALARNING ASOSIY XUSUSIYATLARI

1

Maqsad

Umumiy yechim topish yoki murosaga kelish.

2

Ishtirokchilar

Kamida ikki tomon (davlatlar, tashkilotlar yoki shaxslar).

3

Jarayon

Fikr almashish, bahs-munozara va shartlarni kelishish.

4

Natija

Shartnoma, bitim yoki o‘zaro tushunishga erishish.

Murakkab muzokara nima?

Murakkab muzokara — manfaatlari, qarashlari, talablari yoki hissiy holati bir-biridan farq qiladigan tomonlar o'rtasida maqbul va barqaror yechimga erishish maqsadida olib boriladigan maqsadli muloqot jarayonidir.

MAKTAB BOSHQARUVIDA MISOLLAR

- O'qituvchi va direktor o'rtasidagi kelishmovchilik
- Ota-onaning maktab yoki o'qituvchi faoliyatidan noroziligi
- Ikki pedagog o'rtasidagi nizo
- Jamoada vazifalar yoki resurslar taqsimoti bo'yicha kelishmovchilik
- Yangi qarorga qarshilik
- Xodimning rahbar qaroridan norozi bo'lishi
- Yuqori tashkilot talabi bilan jamoa manfaatlari o'rtasidagi ziddiyat

Empatik muloqot

Muzokaradan maqsad “kim haq, kim nohaq?”ni aniqlash emas, balki “muammoni qanday hal qilamiz?” degan savolga javob topishdir.

Empatik muloqot — suhbatdoshning fikri, hissiyoti, ehtiyoji va nuqtayi nazarini tushunishga harakat qilgan holda, uni hukm qilmasdan va kamsitmasdan muloqot qilishdir.

EMPATIYA — BU EMAS

“Sizning fikringizga qo‘shilaman, roziman” degani emas.

EMPATIYA — BU

“Sizning nuqtayi nazaringizni tushunishga harakat qilyapman” degani. Bu direktor uchun juda muhim farq.

“Empatik 4 qadam” modeli

Eshit › Angla › Aniqlashtir › Kelishish

“Empatik 4 qadam” modeli

Eshit › Angla › Aniqlashtir › Kelishish

Nizo nima?

Nizo — ikki yoki undan ortiq tomonning manfaatlari, maqsadlari, qadriyatlari, qarashlari yoki ehtiyojlari oʻrtasidagi qarama-qarshilik natijasida yuzaga keladigan ijtimoiy-psixologik holat.

Nizo har doim ham salbiy hodisa emas — muhimi uni toʻgʻri boshqarish.

TOʻGʻRI BOSHQARILGAN NIZO

muammo › muhokama › yangi yechim ›
rivojlanish

NOTOʻGʻRI BOSHQARILGAN NIZO

muammo › hissiy keskinlik › ayblash › qarama-
qarshilik › ishonchsizlik

Maktabdagi nizolarning asosiy sabablari

Tashkiliy sabablar

Kommunikativ sabablar

Psixologik sabablar

Boshqaruv sabablar

Nizoni hal etishning 7 bosqichli algoritmi

- 1 To'xtang**
Hissiy vaziyatda darhol hukm chiqarmang.
- 2 Tinglang**
Suhbatdoshga fikrini to'liq bayon qilish imkonini bering.
- 3 Aniqlashtiring**
Fakt va sababni savollar orqali ajrating.
- 4 Manfaatni toping**
Pozitsiya ortidagi ehtiyojni aniqlang.
- 5 Umumiy maqsadni belgilang**
Tomonlarni birlashtiradigan nuqtani toping.
- 6 Yechimlarni ishlab chiqing**
Bir nechta variantni muhokama qiling.
- 7 Kelishuvni mustahkamlang**
Kim, nima, qachon va qanday nazorat qilinishini belgilang.

Nizoni hal qilishning o‘z modelingizni yarating!

Guruhlarda ishlang va o‘z yondashuvingizni taqdim eting.

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT

O'zbekiston Respublikasi Ta'limni rivojlantirish respublika ilmiy-metodik markazi • 2026-yil

